

Thyra Hansens foredrag om husholdningsuddannelsen

Taler

Thyra Hansen
Inspektør ved Statens
Lærerhøjskole

Om end en Sag er god, kan der sommetider tales og skrives saa meget om den, at det til sidst synes for meget. Der har i den sidste Tid været talt og skrevet saa meget om Husholdningsuddannelse, at jeg kunde tænke mig, mange af de tilstedeværende synes, de var kendt med, hvad der kunde siges derom; men jeg vil da bede dem tænke paa, at det er ca. 11—1200 Mill. Kr., der aarlig anvendes i Husholdningen, og at det er ved den rette Administration af disse Millioner, at Slægtens aandelige og legemlige Trivsel beror; denne Sag er da vel nok megen Omtale værd. —

Jeg skal dog ikke her trætte Dem med at fortælle meget om den nuværende Husholdningsuddannelse, jeg vil gerne søge at fremdrage, om det tiltrænges at søge at faa en videregaaende Uddannelse for enkelte Kvinder til at virke omkring i Landet i Lighed med, hvad der findes indenfor [sic] Landbrug og Mejeribrug, hvor man forlængst har forstaaet at drage Nytten af det videnskabelige Arbejde ind i det praktiske. Samarbejdet mellem Teori og praksis har her været overordentlig frugtbringende for Erhvevslivet.

Men for at begrunde Nødvendigheden af denne videregaaende Uddannelse, maa jeg ganske kort omtale Husholdningssagens Udvikling i de senere Aar, og jeg er glad ved at komme til at tale om det her i denne kreds, idet man indenfor D. K. [Dansk Kvindesamfund] allerede har forstaaet den Forandring, der er sket indenfor Hjemmene og den Betydning, det vil have ikke blot at faa indført Husgerning som Fag i Skolerne, men ogsaa at der kræves en grundig Uddannelse af dem, der skal bibringe denne Undervisning.

I 1917 indsendte Husholdningsudvalget indenfor D. K. et Andragende til Ministeriet, hvori der fremføres nogle af de Krav, jeg har nævnt og yderligere vil

omtale.

Tidligere foregik den huslige Uddannelse udelukkende i Hjemmene; men Tidens Udvikling, Arbejdsdelingens Gennemførelse i moderne Teknik og Økonomi, Naturaløkonomiens Ophør og Pengeøkonomiens Sejr førte med sig, at en stor Del af Hjemmets Arbejde gled fra Hjemmene over i Industrien, en stor Del Kvinder blev derved overflødige i Hjemmene og søgte Arbejde udenfor dette ved Fabriker, Systuer, Butiker, Kontorer og Lagre, hvor der nu var Brug for dem. En meget stor Del af disse Kvinder vil imidlertid før eller senere faa Brug for at kunne varetage et Hjemms Arbejde, men da disse Kvinders Arbejde ude oftest fører med sig, at de ikke kan være i et Hjem, naar det meste huslige Arbejde foregaar, saa er det ganske naturligt, at en stor Del af den kvindelige Ungdom maa søge sin Uddannelse paa Skoler. — Mange Hjem egner sig desuden heller ikke mere til Læresteder, fordi Husmoderen ofte selv har Arbejde udenfor Hjemmet, enten fordi hun maa tjene med for at opretholde det, eller fordi hun føler Lyst til ogsaa at have Arbejde ud over Hjemmets Arbejde. Af disse Grunde er Undervisningen i husligt Arbejde gledet over i Skoler, Barne-, Ungdoms-, Aftenskoler, Husholdningsskoler, enkelte Højskoler og Husassistenternes Fagskole. Den Undervisning, der gives her, er meget værdifuld, men desværre naar ikke nær alle vore unge Kvinder at faa Del i den.

Til at undervise ved disse Kursus og Skoler kræves der Lærerinder; disse uddannes henholdsvis paa tre private af Staten støttede Lærerindeseminarier og paa Statens Lærershøjskole, idet der paa de tre førstnævnte Skoler uddannes Husholdningslærerinder og paa sidstnævnte Skolekøkkenlærerinder.

Denne Uddannelse er meget værdifuld og vil for de flestes Vedkommede være tilstrækkelig, men det er selvsagt, at det er begrænset, hvad der kan læres henholdsvis paa et eller to Aar. Spørgsmaalet er derfor, om det ikke vilde være godt, om enkelte af disse fik en videregaaende Uddannelse, og det er denne Betragtning, der har faaet Forstanderinde Fru Suhr Mailand, Dr. med. Fru Marie Krogh og mig til at begynde paa at arbejde for at faa en saadan er Uddannelse.

Inden vi indsendte vor Ansøgning til Ministeriet, havde vi gjort en Række husholdnings- og ernæringskyndige Mænd og Kvinder bekendt med vor Plan og bedt om deres Udtalelser desangaaende, og fornylig har vore store Kvindeorganisationer indsendt et Andragende til Ministeriet, hvori de udtaler

deres Ønsker om, at Sagen maa fremmes.

Jeg skal nu i korte Træk omtale, hvorledes at vi havde tænkt os denne Uddannelse, og hvad der er sket i denne Sag. — I de sidste Aar er der gjort et stort og betydningsfuldt Arbejde indenfor Ernæringsomraadet; men de videnskabelige Resultater er som Regel ikke tilgængelige for Almenheden, ofte kan det vare længe, inden disse Resultater naar ud til os, her skulde disse videreuddannede hjælpe os, de skal dels selv kunne arbejde og dels skal de til stadighed hjælpe os med at skaffe os de nyeste Resultater samt hjælpe til at faa rigtig fat paa disse.

Jeg tror nu, jeg lettest klargør Sagen ved at opstille følgende Spørgsmaal: 1) Hvorledes skal denne videregaaende Uddannelse være, og hvor skal den foregaa. 2) Hvilke Mennesker skal uddannes, og hvilke Krav bør stilles til disse. 3) Hvor mange bør der uddannes aarligt. 4) Vil der melde sig Ansøgere til en saadan Uddannelse. 5) Hvor skal de virke.

Vi har tænkt os en toaarig Uddannelse med ca. 25 Timers Undervisning pr. Uge, idet der skal levnes Eleverne Tid til selvstændigt Arbejde. — Undervisningen skulde foregaa paa Statens Lærerhøjskole, hvor der er Lokale men i Samarbejde med Universitetsinstituter, [sic] hvor den laboratoriemæssige Undervisning skulde foregaa, samt en Del praktiske øvelser paa Skoler i København. Undervisningen skulde væsentlig bygge videre paa det tidligere lærte, dog med Tilføjelse af noget Nyt, dels indenfor det praktiske, dels indenfor det laboratoriemæssige og med nogle Foredrag.

Følgende Fag tænkes taget med: 1) Anatomi, 2) Ernæringslære, 3) Næringsmiddel- og husholdningsteknisk Kemi, 4) Husholdningsbiologi, 5) Fysik, 6) Samfundslære, 7) Praktiske Øvelser (herunder Foredrag over Boliglære og Næringsmiddellovgivning). Til de praktiske Øvelser tænkes anvendt ca. 7 Timer ugentlig, til Ernæringslære 5 Timer, til anvendt Kemi 5 Timer, til de øvrige Fag 1 a 2 Timer.

Jeg skal for enkelte Fags Vedkommende nævne, hvad vi har tænkt os at tage med, jeg mener, at det vil blive lidt for meget og maaske ogsaa kedeligt at gennemgaa alle Fagene, jeg skal derfor kun omtale et par af de største Fag. Jeg vil gerne nevne Ernæringslære, her tages Forelæsninger, Eksaminationer og Demonstrationer over Afsnittene om Fordøjelse, Udnyttning, Stofskifte,

Menneskets Ernæring og Vitaminlære, disse Afsnit uddybes særligt, Øvelser særligt i Fordøjelses-Stofskifte, Udnytnings- og Vitaminforsøg. Der afholdes Foredrag med Demonstrationer over visse Stofskiftesygdomme. Anvendt Kemi bør tages i ret stor Udstrækning.

Eleverne maa her have et solidt kemisk Kendskab til de Ting, der spiller Hovedrollen i Husholdningen, der foretages Analyser af Næringsmidler, Kød, Mælk osv., Sæbe og andre Vaskemidler, Rense- og Skuremidler, her er et stort Felt, idet der i vore Dage falbydes en Mængde mindre gode og for dyre Produkter.

Under Fysik maa Hovedvægten lægges paa Varme-, Lys- og Elektricitetslæren med Henblik paa den praktiske Anvendelse i Husholdningen af disse Energiformer. I alle større Husholdninger spiller det større og støre Rolle, og defor bør man være fortrolig hermed. Jeg skal saa nu kun nævne lidt om de praktiske øvelser, der forudsætter Kendskab til alm. Madlavning og Husførelse. Af Nyt tages Madlavning i store Portioner, Omsætning fra smaa til store Portioner, Øvelser i ud fra Teorien at lægge Madplaner fra 1—4 Uger, gennemprøve disse og udregne Kalorieindhold. — Øvelser i Indkøb i større og mindre Stil, Forsøg med Rense- og Kogesvind, Opbevaring af Fødemidler. Kendskab til Værdien af friske Næringsmidler i Forhold til hengemte Fødemidler, samt Kendskab til forskellige Kogeindretninger; dette kan studeres paa Skoler.

Endelig tænkes taget nogle Foredrag om Udnyttning af moderne Hjælpemidler ved Rengøring, Bolighygiejne og lidt om Arkitektur, Stilarter osv. og naturligvis Syge- og Barnepleje.

Ang. Spørgsmaal 2. Hvilke Mennesker skal uddannes, hvilke Fordringer bør stilles til disse, ja dette er jo det vigtigste ved hele Sagen. De, der skal kunne deltage, skal enten have Uddannelse som Husholdnings- eller Skolekøkkenlærerinder eller ogsaa være Studenter, der tillige maa have praktisk Uddannelse, dog maa disse bestaa en nærmere fastsat Optagelsesprøve. Lærerinderne maa naturligvis have gennemgaaet deres Uddannelse med et godt Resultat, og det er Meningen, at de efter første Uddannelse skal ud at undervise nogle Aar og der vise, at de forstaar at anvende det lærte, det er jo nemlig ikke nok, at de kan Teori og kan praktisk Arbejde hver for sig, nej de skal vise, at Teori og Praksis er blevet til et for dem. Til Spørgsmaal 3, hvor mange der

tænkes uddannet, da har vi tænkt os, at der kun skulde paabegyndes Kursus hvert andet Aar med ca. 12 Elever paa hvert Hold, det bliver da 6 pr. Aar; viser der sig Vanskelighed ved at skaffe Stillinger til saa mange, kan der glide et Aar over, og viser det sig, at det ikke er nok, skaffes der nok Udveje for at faa flere uddannet.

At der vil melde sig Ansøgere til denne Uddannelse er vi heldigvis allerede overtydet om. Saa kommer Spørgsmaalet, om der er Stillinger for disse Mennesker, hvor skal de virke; ja, som jeg allerede har sagt, var det ønskeligt, at vi havde enkelte Husholdningskonsulenter med Virksomhed i Lighed med Landbrugskonsulenter, desuden er der naturligvis Stillinger som Lærerinder ved Husholdningsseminarier og Husholdningsskoler, som Økonomaer ved Hospitaler, Børnehjem, Kostskoler og lign. Bospisningsanstalter, her burde være et stort Arbejdsfelt for dygtige Kvinder.

Det, der er sket, er: vi har udarbejdet en Plan, udregnet hvad det omtrentlig vilde koste, saavel ved Start som aarlig Udgift, vi har indsendt Ansøgning til Undervisningsministeriet, men har faaet det Svar, at man ikke for Tiden ser sig i Stad [sic] til at søge en Bevilling i det omtalte øjemed. — Det er jo en meget vanskelig Tid, vor Ansøgning er kommet frem paa, idet de nuværende økonomiske Forhold kræver Nedskæring og ikke Nybevillinger, men i Overbevisning om, at Sagen er god og rigtig, maa vi holde ud, vente og ikke give op, der oprinder vel bedre Tider.

Jeg kunne nu godt forestille mig, at der var adskillige, der tænkte, hvor er alt dog besværligt nu, hvorledes mon være forældre og vi selv har klaret os hidtil, vi kendte dog ikke alt dette, der nu er fremme, ja synes paakrævet, det er rigtigt; men mangt og meget har ogsaa forandret sig, hverken vore Forældre eller vi ældre blev i vor Barndom budt alle de stærkt behandlede Fødemidler, som er fremme nu. Tænk blot paa alle de fine Brødsorter, der nu forhandles; vi fik det gode grove Rugbrød, hvor Melet har alle sine gode Bestanddele, og vi fik Mælkemad og Smør og ikke alle de stærkt tillavede Retter, der ødelægger Fordøjelsen.

Selv om der er mangt og meget, vi kunde ønske os, har vi Grund til at være glade ved den Udvikling, der er sket i de sidste Aar. Blandt noget af det, vi endnu kunde ønske os, er altsaa den omtalte videregaaende Uddannelse for de enkelte; men ikke mindre vigtigt er det at arbejde for, at hele vor kvindelige Ungdom

faar Del i huslig Uddannelse helst fra Barnealderen.

Jeg har allerede sagt, at mange Hjem ikke mere egner sig som Læresteder for den voksne Ungdom, fordi Husmoderen har Arbejde udenfor Hjemmet, dette bevirker ogsaa, at Moderen vanskeligt kan oplære sine Pigebørn i Orden og husligt Arbejde, og netop i 12—14 Aars Alderen er Barnets Virkelyst og Arbejdsiver paa det praktiske Omraade saa stor, at det gælder om at tage disse Evner i Brug. Skolen bør derfor benytte disse Aar til gennem en systematisk Skolekøkkenundervisning, der gaar jævnsides med Skolens andre fag, at give den vordende unge Pige de nødvendige Kundskaber i Hjemmets Gerning.

Den, der i Barnealderen har lært almindelig Madlavning og faaet nogle af Hovedtrækkene i Ernæringslæren indprentet, vil — sammenlignet med den, der intet har lært — baade i sit eget Hjem og blandt fremmede have Interesse for Husgerning og være ivrigere for at skaffe sig Oplysninger gennem Læsning og gennem et eller flere af de tidligere nævnte Kursus, det er jo en virkelig Glæde at se kvindelig Ungdom efter en lang Arbejdsdag med Iver tage fat paa Arbejdet.

—

Vi faar da haabe, at der i de kommende Aar vil ske en fortsat Udvikling, og at der maa være ligesaa heldige Kræfter til at føre Sagen fremad.

Kilde

Kvinden og Samfundet (nr. 2.) 1928, s. 21-23

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/thyra-hansens-foredrag-om-husholdningsuddannelsen-1928>